

Bye bye, Afghanistan

*drs. F. Matser – kolonel van de militair psychologische en sociologische dienst**

Het is voorbij met de Nederlandse rol van *lead nation* in Uruzgan. De *redeployment taskforce* ruimt nog de laatste restjes op van een imposante militaire inspanning. Politici hebben een besluit genomen. En zoals het hoort wordt dat besluit door de militairen loyaal uitgevoerd. Daarbij doet het er nu eenmaal niet toe hoe zo'n besluit tot stand is gekomen. Het besluit om terug te trekken uit Uruzgan lijkt immers vooral ingegeven door het onvermogen van Nederlandse politici om op een normale manier met elkaar te communiceren. Maar zo gaat dat soms in Den Haag.

Ik vermoed dat de meeste betrokken politici achteraf op één of andere manier spijt hebben van hun houding in dit dossier. Maar dat is nu mosterd na de maaltijd. De besluitvoering rond Uruzgan zal in de komende jaren als *case* worden opgevoerd bij eerstejaars politicologie-studenten, als demonstratie hoe weinig er in de moderne politiek overblijft van zakelijke en verstandige besluitvorming wanneer pure emotie, verkiezingskoorts en collectief opportunisme de overhand krijgen. Maar laten we wel zijn: toen we er vier jaar geleden aan begonnen, kreeg iedereen die zei dat een heldere en rationele exit-strategie van groot belang was groot applaus. Geleerde lessen uit het verleden. Maar hoe ziet zo'n heldere exit-strategie er nu uit, na vier jaar opbouwen en vechten? Het blijkt in de praktijk bijna net zo moeilijk om vast te houden aan 'duidelijke' exit-besluiten, als om zo'n besluit te herzien in het licht van gewijzigde omstandigheden.

In vrijwel alle beschouwingen van de afgelopen maanden was te lezen dat de missie eigenlijk nog niet klaar was, eigenlijk in afgeslankte vorm door had moeten gaan of in ieder geval omgezet had moeten worden in een trainingsmissie. Het lijkt alle betrokkenen wel duidelijk dat de bevolking van Uruzgan nog het minst gebaat is met deze 'flitscheiding'. Maar zoals zo vaak bij scheidingen zijn rationele compromissen op een zeker moment niet meer bespreekbaar.

De kabinetscrisis, de verkiezingen en de daaruit ontstane patstelling in de Nederlandse politiek maken het onmogelijk iets te doen met deze brede gevoelens van onvermogen. De Nederlandse politiek was machteloos en niet in staat om over een belangrijk onderwerp een besluit te nemen ingegeven door gezond verstand, ethische overwegingen en internationale solidariteit. Drie zaken die onze politici toch altijd hoog in het vaandel hebben staan. In plaats daarvan werd het een prestigezaak. Politiek op z'n smalst. Maar we zitten ermee opgescheept en de spelregels van de democratie eisen nu eenmaal dat we het ermee doen. Er is immers geen alternatief voor het fascinerende, maar soms ook frustrerende systeem dat democratische besluitvorming heet.

De Nederlandse militairen vertrekken naar mijn mening met gemengde gevoelens uit Afghanistan. De missie had ook iets van een Eerstedivisie team dat meevoetbalde in de Eredivisie. De afstand tot het operatiegebied, de begroting en de omvang van de organisatie waren er niet helemaal op afgestemd, het kraakte en piepte, maar tot ieders verbazing

* Op deze plaats vindt u afwisselend een bijdrage van kolonel (KL) Frans Matser en luitenant-kolonel der mariniers Marc Houben.

werd er aardig in de subtop meegespeeld en regelmatig gescoord. Hoe lang houd je dat vol? Vier jaar dus. De meeste Nederlandse militairen zullen zijn thuisgekomen met het gevoel dat ze binnen hun mogelijkheden de afgelopen vier jaar goed werk hebben gedaan. Veel gebieden zijn veiliger geworden, er is veel geïnvesteerd in scholing en gezondheidszorg, en de bevolking heeft op veel plaatsen weer vertrouwen in de toekomst gekregen. Bovendien hebben we duizenden Afghaanse militairen en politiemensen getraind om het over te nemen. Daarnaast is de Nederlandse aanpak bij herhaling ten voorbeeld gesteld aan andere westerse landen die in Afghanistan opereren. Allemaal zaken om met trots op terug te kijken. Maar sommige militairen zullen ook niet rouwig zijn om het besluit. Ze zullen zich wellicht hebben afgevraagd wat we daar te zoeken hadden en twijfels hebben gehad over het nut van de missie. Of gewoon geen zin meer hebben om voor de derde of vierde keer daarheen terug te gaan.

Op het politieke niveau blijft de vraag natuurlijk nog onbeantwoord of de grootschalige interventie van westerse legers in Afghanistan een blijvende positieve invloed zal hebben op het land en de mensen. Een aantal journalisten en politici beweren al jaren dat de macht en de invloed van de Taliban alleen plaatselijk en tijdelijk is teruggedrongen. Ook de terreur onder de bevolking is nog steeds merkbaar, zelfs in de gebieden waar de Nederlanders in de afgelopen jaren hun operaties hebben uitgevoerd. De slag is zeker nog niet definitief gewonnen. Nederland heeft ervoor gekozen verder geen militaire invloed meer op het verloop van de ontwikkelingen daar uit te oefenen. Wij laten het over aan de Amerikanen en andere landen

die er nog wel een schepje bovenop willen doen.

Uiteindelijk zullen alleen de Afghanen zelf in staat zijn hun land definitief uit de rechteloosheid en chaos te trekken en een meer menselijk en geordend gezicht te geven. Hebben wij ze daar nu genoeg bij geholpen? Hebben wij genoeg offers gebracht? Of had het nog een onsje meer moeten zijn? En als het nu over een paar jaar toch weer fout gaat, zijn die offers dan tevergeefs geweest? Komt deze militaire operatie in het rijtje van politieke missers en zinloze militaire offers, zoals in het verleden de oorlog in Nederlands-Indië of de Franse en Amerikaanse inspanningen in Vietnam? Hebben wij met onze bijdrage het verschil gemaakt, of is dit het zoveelste bewijs van de beperkte mogelijkheden die westerse wapens en moderne technologie hebben om het door ons superieur geachte westerse humanitaire gedachtegoed uit te dragen in een halsstarrige, archaische cultuur?

Wie het weet mag het zeggen. We kunnen ons waarschijnlijk nog een aantal jaren koesteren in de hoop dat de offers niet tevergeefs waren. In ieder geval kunnen we, zoals de koningin in haar troonrede zei, trots zijn op wat onder zeer moeilijke omstandigheden is verricht in Afghanistan. Uiteindelijk zal – zoals altijd – de geschiedenis oordelen over de operatie in Afghanistan en de Nederlandse rol daarin. Mijn gevoel zegt me dat in ieder geval de overhaaste terugtrekking uit Afghanistan niet in het rijtje van de meer briljante politieke besluiten zal worden bijgeschreven. Al het andere blijft nog even in nevelen gehuld. *Bye bye, Afghanistan, and let's hope for the best.* ■